

พระอภิธรรมปิฎก ฉบับบาลี
เล่มที่ ๕๐ ปุฏฐาน ภาค ๑
ปัจจุยุตเทศ-ปัจจนิตเทศ

คู่มือเรียนแปลพระอภิธรรมปิฎก
นักศึกษามหาวิทยาลัยใหญ่และพระไตรปิฎก ชั้นปีที่ ๕
สถาบันบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก
วัดวิหารธรรม ต.โสมเยี่ยม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี

อภิธรรมปิฎกปาฬิ ปฏิจจกัน ปฐมภาค

นโม ตสส ภควโต อรหโต สสมาสมพุทฺธสส.

ธมมานุโลเม ติกปิฎกานัน

(๑) ปัจจยทุเทส

[๑] เหตุปัจจโย	[๒] อารมมณปัจจโย	[๓] อธิปติปัจจโย
[๔] อนนตฺรปัจจโย	[๕] สมนนตฺรปัจจโย	[๖] สหชาติปัจจโย
[๗] อณณมณณปัจจโย	[๘] นิสสยปัจจโย	[๙] อุปนิตฺสยปัจจโย
[๑๐] ปุเรชาติปัจจโย	[๑๑] ปจฺจชาติปัจจโย	[๑๒] อาเสวนปัจจโย
[๑๓] กम्मปัจจโย	[๑๔] วิปากปัจจโย	[๑๕] อาหารปัจจโย
[๑๖] อินฺทริยปัจจโย	[๑๗] ฌานปัจจโย	[๑๘] มคฺคปัจจโย
[๑๙] สมฺปยุตฺตปัจจโย	[๒๐] วิปยุตฺตปัจจโย	[๒๑] อตฺถิปัจจโย
[๒๒] นตฺถิปัจจโย	[๒๓] วิคตปัจจโย	[๒๔] อวิคตปัจจโย.

(๒) ปัจจยนิทุเทส

[๑] **เหตุปัจจโย**ติ เหตุ เหตุสมฺปยุตฺตกานัน ธมมานัน ตัสสมุฏฺฏกานานณจ รูปานัน เหตุปัจจเยน ปัจจโย.

[๒] **อารมมณปัจจโย**ติ รูปายตฺนํ จกฺขุวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สทฺทายตฺนํ โสตฺตวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. คนฺธายตฺนํ ฆานวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. รสายตฺนํ ชิวฺหาวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. โผฏฺฐพฺพายตฺนํ กายวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.

รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ มโนธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย. สพฺเพ ธมมา มโนวิญญานธาตฺตยา ตัสสมฺปยุตฺตกานณจ ธมมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.

ยํ ยํ ธมฺมํ อารพฺภ เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชุนฺติ จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา, เต เต ธมฺมา เตสํ เตสํ ธมฺมานัน อารมมณปัจจเยน ปัจจโย.

[๖] **สหชาติปจฺจโยติ** จตฺตารโ ชนฺธา อรูปิโน อณฺณมณฺณํ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตารโ มหาภูตา อณฺณมณฺณํ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. โอกกนฺติกฺขณฺ นามรูปิ อณฺณมณฺณํ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. จิตฺตเจตฺตสิกา ฐมฺมา จิตฺตสมฺมุจฺจานานํ รูปานํ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. มหาภูตา อุปาหารูปานํ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. รูปิโน ฐมฺมา อรูปินํ ฐมฺมานํ กิณฺจิกิ กาลเ สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย. กิณฺจิกิ กาลเ น สหชาติปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๗] **อณฺณมณฺณปจฺจโยติ** จตฺตารโ ชนฺธา อรูปิโน อณฺณมณฺณปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตารโ มหาภูตา อณฺณมณฺณปจฺจเยน ปจฺจโย. โอกกนฺติกฺขณฺ นามรูปิ อณฺณมณฺณ-ปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๘] **นิสฺสยปจฺจโยติ** จตฺตารโ ชนฺธา อรูปิโน อณฺณมณฺณํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตารโ มหาภูตา อณฺณมณฺณํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. โอกกนฺติกฺขณฺ นามรูปิ อณฺณมณฺณํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. จิตฺตเจตฺตสิกา ฐมฺมา จิตฺตสมฺมุจฺจานานํ รูปานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. มหาภูตา อุปาหารูปานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

จกฺขายตฺนํ จกฺขวิญฺญาณธฺตฺตฺยา ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. โสฺตายตฺนํ โสฺตวิญฺญาณธฺตฺตฺยา ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ฆานายตฺนํ ฆานวิญฺญาณธฺตฺตฺยา ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ชิวฺหายตฺนํ ชิวฺหาวิญฺญาณธฺตฺตฺยา ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. กายายตฺนํ กายวิญฺญาณธฺตฺตฺยา ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ยํ รูปิ นิสฺสาย มโนธฺตฺ จ มโนวิญฺญาณธฺตฺ จ วตฺตนฺตติ ตํ รูปิ มโนธฺตฺตฺยา จ มโนวิญฺญาณธฺตฺตฺยา จ ตํสมฺปยุตฺตกานณฺจ ฐมฺมานํ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๙] **อุปฺนิสฺสยปจฺจโยติ** ปุริมา ปุริมา กุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อกุสลานํ ฐมฺมานํ เกสณฺจิกิ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อพฺยากตานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อกุสลานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสย-ปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อกุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลานํ ฐมฺมานํ เกสณฺจิกิ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อกุสลา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อพฺยากตานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อพฺยากตานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ฐมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อกุสลานํ ฐมฺมานํ อุปฺนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อุตุโกชนมปิ อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุคฺคโลปิ อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
เสนาสนมปิ อุปนิสสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๐] **ปุเรชาตปจฺจโย**ติ จกฺขายตฺนํ จกฺขุวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ
ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. โสฺตายตฺนํ โสฺตวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ
ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ฆานายตฺนํ ฆานวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ
ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ชิวฺหายตฺนํ ชิวฺหาวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ
ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. กายายตฺนํ กายวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ
ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

รูปรายตฺนํ จกฺขุวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. สทฺทายตฺนํ โสฺตวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. คนฺธายตฺนํ ฆานวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. รสายตฺนํ ชิวฺหาวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. โผฏฺฐพฺพายตฺนํ กายวิญญาณธาทุยา ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาต-
ปจฺจเยน ปจฺจโย. รูปรายตฺนํ สทฺทายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ มโนธาทุยา
ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

ยํ รูปํ นิสฺสาย มโนธาทุ จ มโนวิญญาณธาทุ จ วตฺตนฺติ ตํ รูปํ มโนธาทุยา
ตํสมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. มโนวิญญาณธาทุยา ตํสมฺป-
ยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ กิณฺณจิกิ กาลे ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. กิณฺณจิกิ กาลे น ปุเรชาต-
ปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๑] **ปจฺจชาตปจฺจโย**ติ ปจฺจชาตตา จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา ปุเรชาตสฺส อิมสฺส
กายสฺส ปจฺจชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๒] **อาเสวนปจฺจโย**ติ ปุริมา ปุริมา กุสลลา ธมฺมา ปจฺจฉิมาํ ปจฺจฉิมาํ กุสลานํ
ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อกุสลลา ธมฺมา ปจฺจฉิมาํ ปจฺจฉิมาํ
อกุสลานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กิริยาพฺพากตา ธมฺมา
ปจฺจฉิมาํ ปจฺจฉิมาํ กิริยาพฺพากตานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๓] **กมฺมปจฺจโย**ติ กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฏฺฏตฺตา จ รูปานํ
กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. เจตนา สมฺปยุตฺตกาณณจ ธมฺมานํ ตํสมฺมุจฺจนาณณจ รูปานํ กมฺม-
ปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๔] **วิปากปจฺจโย**ติ วิปากา จตฺตาริ ขนฺธา อรูปิโน อณฺณมณฺณ วิปากปจฺจเยน
ปจฺจโย.

[๑๕] **อาหารปจฺจโยติ** กพพีกาโร อาหารโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. อรูปีโน อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ ฐมฺมานํ ตํสฺมัญฺจานานญจ รูปานํ อาหาร-ปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๖] **อินฺทฺริยปจฺจโยติ** จกฺขุณฺทฺริยํ จกฺขุวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. โสติณฺทฺริยํ โสตฺวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. ฆานินฺทฺริยํ ฆานวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. ชิวฺหิณฺทฺริยํ ชิวฺหาวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. กายินฺทฺริยํ กายวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย. รูปชิวิตินฺทฺริยํ กญฺจตฺตารูปานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อรูปีโน อินฺทฺริยา สมฺปยุตฺตกาณํ ฐมฺมานํ ตํสฺมัญฺจานานญจ รูปานํ อินฺทฺริย-ปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๗] **ฌานปจฺจโยติ** ฌานนฺจคานิ ฌานสมฺปยุตฺตกาณํ ฐมฺมานํ ตํสฺมัญฺจานานญจ รูปานํ ฌานปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๘] **มคฺคปจฺจโยติ** มคฺคนฺจคานิ มคฺคสมฺปยุตฺตกาณํ ฐมฺมานํ ตํสฺมัญฺจานานญจ รูปานํ มคฺคปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๑๙] **สมฺปยุตฺตปจฺจโยติ** จตฺตารโ ชนฺธา อรูปีโน อญฺญมญฺญํ สมฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๒๐] **วิปฺปยุตฺตปจฺจโยติ** รูปีโน ฐมฺมา อรูปีโน ฐมฺมานํ วิปฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโย. อรูปีโน ฐมฺมา รูปีโน ฐมฺมานํ วิปฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโย.

[๒๑] **อตฺถิปจฺจโยติ** จตฺตารโ ชนฺธา อรูปีโน อญฺญมญฺญํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. จตฺตารโ มหาญฺจตา อญฺญมญฺญํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. โอกฺกนฺติกฺขณฺ นามรูปํ อญฺญมญฺญํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. จิตฺตเจตฺตสิกา ฐมฺมา จิตฺตสมฺมัญฺจานานํ รูปานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. มหาญฺจตา อุปาทารูปานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย.

จกฺขายตฺนํ จกฺขุวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. โสตายตฺนํ โสตฺวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. ฆานายตฺนํ ฆานวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. ชิวฺหายตฺนํ ชิวฺหาวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. กายายตฺนํ กายวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย.

รูปายตฺนํ จกฺขุวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย. สทฺทายตฺนํ โสตฺวิญญาณธาทูยา ตํสมฺปยุตฺตกาณญจ ฐมฺมานํ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย.

คนธายตน์ ฆานวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมมานัน อตถิปจจเยน ปจจโย.
 รสายตน์ ชิวหาวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมมานัน อตถิปจจเยน ปจจโย.
 โผฏฐพพายตน์ กายวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมมานัน อตถิปจจเยน ปจจโย.
 รุปายตน์ สททายตน์ คนธายตน์ รสายตน์ โผฏฐพพายตน์ มโนธาดุยา ตัมสมป-
 ยุตตกานญจ ธมมานัน อตถิปจจเยน ปจจโย.

ยัม รุปิ นิสสาย มโนธาดุ จ มโนวิญญาณธาดุ จ วตตุนติ ตัม รุปิ มโนธาดุยา จ
 มโนวิญญาณธาดุยา จ ตัมสมปยุตตกานญจ ธมมานัน อตถิปจจเยน ปจจโย.

[๒๒] **นตถิปจจโย**ติ สมณนตฺตรนิรุตฺตา จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา ปฏฺฐปฺปนฺนํ จิตฺต-
 เจตฺตสิกาณํ ธมฺมานัน นตถิปจจเยน ปจจโย.

[๒๓] **วิคตปจจโย**ติ สมณนตฺตรวิคฺตา จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา ปฏฺฐปฺปนฺนํ จิตฺต-
 เจตฺตสิกาณํ ธมฺมานัน วิคตปจจเยน ปจจโย.

[๒๔] **อวิคตปจจโย**ติ จตฺตาริ ชนฺธา อรูปิโน อณฺณมณฺณํ อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. จตฺตาริ มหาภูตา อณฺณมณฺณํ อวิคตปจจเยน ปจจโย โอกกนฺตฺกชฺเณ นามรูปิ
 อณฺณมณฺณํ อวิคตปจจเยน ปจจโย. จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปานํ
 อวิคตปจจเยน ปจจโย. มหาภูตา อุปาหารูปานํ อวิคตปจจเยน ปจจโย.

จกฺขายตน์ จกฺขุวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. โสธายตน์ โสธวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. ฆานายตน์ ฆานวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. ชิวหายตน์ ชิวหาวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. กายายตน์ กายวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย.

รูปายตน์ จกฺขุวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. สททายตน์ โสธวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. คนธายตน์ ฆานวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. รสายตน์ ชิวหาวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน
 ปจจโย. โผฏฐพพายตน์ กายวิญญาณธาดุยา ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคต-
 ปจจเยน ปจจโย. รูปายตน์ สททายตน์ คนธายตน์ รสายตน์ โผฏฐพพายตน์ มโนธาดุยา
 ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน ปจจโย.

ยัม รุปิ นิสสาย มโนธาดุ จ มโนวิญญาณธาดุ จ วตตุนติ ตัม รุปิ มโนธาดุยา จ
 มโนวิญญาณธาดุยา จ ตัมสมปยุตตกานญจ ธมฺมานัน อวิคตปจจเยน ปจจโย.

๓. ปุจฉาวาโร

๑. ปจจยานุโลม

เอกมุลก

(๑.) กุสลปท

๒๕. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา.

(๒) อกุสลปท

๒๖. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา.

(๓) อพยากตปท

๒๗. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ ฌมโ อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา. สียา อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลโ จ อกุสลโ จ อพยากโต จ ฌมมา อนุปชเชยย เหตุปจจยา.

(๗) กุสลากุสลาพฺยาคตปทํ

๓๑. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย
 เหตุปจฺจยา. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ อกุสลํ ฐมมํ
 อฺปฺปชฺเชยฺย เหตุปจฺจยา. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ อพฺยาคโต
 ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย เหตุปจฺจยา. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ
 กุสลํ จ อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ เหตุปจฺจยา. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ
 อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ อกุสลํ จ อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ เหตุปจฺจยา. สียา
 กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ จ อกุสลํ จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ
 เหตุปจฺจยา. สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ จ อกุสลํ จ
 อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ เหตุปจฺจยา.

เหตุปจฺจยวโร

๓๒. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย อารมมณฺปจฺจยา .

(ยถา เหตุปจฺจโย วิตถาริตฺ เอวํ อารมมณฺปจฺจโยปิ วิตถาเรตพฺโพ วาจนามคฺเคน.)

๓๓. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย อธิปฺติปจฺจยา...
 อนนฺตรปจฺจยา... สมนนฺตรปจฺจยา... สหชาตปจฺจยา... อณฺณมณฺณปจฺจยา... นิสฺสยปจฺจ
 ยา... อฺปฺปนิสฺสยปจฺจยา... ปุเรชาตปจฺจยา... ปจฺฉาชาตปจฺจยา... อาเสวนปจฺจยา...
 กมฺมปจฺจยา... วิปากปจฺจยา... อาหารปจฺจยา... อินฺทริยปจฺจยา... ฌานปจฺจยา...
 มคฺคปจฺจยา... สมฺปยุตฺตปจฺจยา... วิปฺยุตฺตปจฺจยา... อตฺถิปจฺจยา... นตฺถิปจฺจยา...
 วิคตปจฺจยา.

๓๔. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย อวิคตปจฺจยา ๆเปฯ อกุสลํ
 ฐมมํ ปฏฺยจฺจ... อพฺยาคตํ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ... กุสลณฺจ อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ... อกุสลณฺจ
 อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ... กุสลณฺจ อกุสลณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ... กุสลณฺจ อกุสลณฺจ
 อพฺยาคตณฺจ ฐมมํ ปฏฺยจฺจ กุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย... อกุสลํ ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย...
 อพฺยาคโต ฐมมํ อฺปฺปชฺเชยฺย... กุสลํ จ อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ... อกุสลํ จ
 อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ... กุสลํ จ อกุสลํ จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ... กุสลํ จ
 อกุสลํ จ อพฺยาคโต จ ฐมมา อฺปฺปชฺเชยฺยํ อวิคตปจฺจยา.

(ยถา เหตุปจฺจโย วิตถาริตฺ เอวํ อวิคตปจฺจโยปิ วิตถาเรตพฺโพ วาจนามคฺเคน.)

เอกมุลกํ ทุมฺลกาที เหตุมุลกํ

๓๕. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช เหตุปจฺจยา อารมฺมณ-
ปจฺจยา ฯเปฯ สียา กุสลณฺจ อกุสลณฺจ อพฺยาगतณฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ จ อกุสลํ จ
อพฺยาगतํ จ ฐมมา อุปฺปชฺชชฺชชฺช เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา.

๓๖. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช เหตุปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา
ฯเปฯ เหตุปจฺจยา อนนฺตรปจฺจยา... เหตุปจฺจยา สมฺนนฺตรปจฺจยาฯเปฯ เหตุปจฺจยา
อวิคตปจฺจยา.

ทุมฺลกํ

๓๗. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช เหตุปจฺจยา อารมฺมณ-
ปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา ฯเปฯ เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา อนนฺตรปจฺจยา ฯเปฯ
เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา อวิคตปจฺจยา.

ติมฺลกํ

๓๘. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช เหตุปจฺจยา อารมฺมณ-
ปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา อนนฺตรปจฺจยา ฯเปฯ เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา
อวิคตปจฺจยา.

จตุมฺลกํ

(ปณฺจมฺลกาทีกา สํชิตฺตา. เอกมฺลกํ ทุมฺลกํ ทิมฺลกํ จตุมฺลกํ ปณฺจมฺลกํ สพฺพมฺลกํ
อสมฺมุขหนฺเตน วิตฺถาเรตฺตพฺพ.)

เหตุมุลกํ อารมฺมณมฺลกาที

๓๙. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช อารมฺมณปจฺจยา
เหตุปจฺจยา... อารมฺมณปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา ฯเปฯ อารมฺมณปจฺจยา อวิคตปจฺจยา.

สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อุปฺปชฺชชฺชชฺช อธิปฺตีปจฺจยา... อนนฺตรปจฺจยา...
สมฺนนฺตรปจฺจยา... สหชาตปจฺจยา... อณฺณมณฺณปจฺจยา ฯเปฯ อวิคตปจฺจยา เหตุ-
ปจฺจยา... อวิคตปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา... อวิคตปจฺจยา อธิปฺตีปจฺจยา ฯเปฯ อวิคต-
ปจฺจยา วิคตปจฺจยา.

ทุมฺลกํ

๔๐. สียา กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสลํ ฐมฺโฆ อฺปฺปชฺเชยฺย อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา... อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา อธิปฺติปจฺจยา... อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา อนนฺตรปจฺจยาฯเปฯ อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา วิคตปจฺจยา.

๔๑. สียา กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสลํ ฐมฺโฆ อฺปฺปชฺเชยฺย อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา อธิปฺติปจฺจยา... อวิคตปจฺจยา เหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา อนนฺตรปจฺจยา ฯเปฯ วิคตปจฺจยา.

(เอเกกสฺส ปทสฺส เอกมฺลกํ ทุมฺลกํ ติมฺลกํ จตุมฺลกํ ปณฺจมฺลกํ สพฺพมฺลกํ อสมฺมุยฺหนฺเตน วิตฺถาเรตฺทพฺพ.)

- (ก) ติกณฺจ ปฏฺิจฺจानวรี ทุกฺตตมํ
 ทุกํ ติกณฺเจว ติกํ ทุกณฺจ
 ติกํ ติกณฺเจว ทุกํ ทุกณฺจ
 ฉ อนฺุโลมฺมฺหิ นยา สฺคฺมฺภีราติ.

๒. ปจฺจยฺปจฺจนียํ

๔๒. สียา กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสลํ ฐมฺโฆ อฺปฺปชฺเชยฺย นเหตุปจฺจยา

(ยถา อนฺุโลเม เหตุปจฺจโย วิตฺถารีโต เอวํ ปจฺจนียะปิ นเหตุปจฺจโย วิตฺถาเรตฺทพฺพ.)

๔๓. สียา กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสลํ ฐมฺโฆ อฺปฺปชฺเชยฺย นอารมฺมณปจฺจยา... นอธิปฺติปจฺจยา... นอนนฺตรปจฺจยา... นสมนฺตรปจฺจยา... นสหชาตปจฺจยา... นอณฺณมณฺณปจฺจยา... นนิสฺสยปจฺจยา... นอฺปนนิสฺสยปจฺจยา... นปุเรชาตปจฺจยา... นปจฺฉาชาตปจฺจยา ... นอาเสวนปจฺจยา... นกมฺมปจฺจยา... นวิปากปจฺจยา... นอาหาร-ปจฺจยา... นอินฺทริยปจฺจยา... นฉานปจฺจยา... นมคฺคปจฺจยา... นสมฺปยุตฺตปจฺจยา... นวิปฺยุตฺตปจฺจยา... โนตฺถิปจฺจยา... โนนตฺถิปจฺจยา... โนวิคตปจฺจยา... โนวิคตปจฺจยา.

๔๔. สียา กุสลํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจ กุสลํ ฐมฺโฆ อฺปฺปชฺเชยฺย นเหตุปจฺจยา นอารมฺมณปจฺจยา....

(ยถา อนฺุโลเม เอเกกสฺส ปทสฺส เอกมฺลกํ ทุมฺลกํ ติมฺลกํ จตุมฺลกํ ยาว เตวีสฺติมฺลกํ เอวํ ปจฺจนียะปิ วิตฺถาเรตฺทพฺพ.)

- (ข) ติกณฺจ ปฏฺิจฺจानวรี ทุกฺตตมํ
 ทุกํ ติกณฺเจว ติกํ ทุกณฺจ
 ติกํ ติกณฺเจว ทุกํ ทุกณฺจ
 ฉ ปจฺจนียมฺหิ นยา สฺคฺมฺภีราติ”

๓. ปุจฉานุโลมปุจฉนีย

๔๕. สียา กุสลั ฐมมึ ปุจฉจ กุสลั ฐมมึ อุปปชเชยย เหตุปุจฉยา นอารมมณปุจฉยา... สียา กุสลั ฐมมึ ปุจฉจ อกุสลั ฐมมึ อุปปชเชยย เหตุปุจฉยา นอารมมณปุจฉยา.

(ยถา อนุโลมเม เหตุปุจฉโย วิตถาริตเ อวอ อนุโลมปุจฉนียปิ ปทึ วิตถาเรตพพิ.)

๔๖. สียา กุสลั ฐมมึ ปุจฉจ กุสลั ฐมมึ อุปปชเชยย เหตุปุจฉยา นอธิปติ-ปุจฉยา... เหตุปุจฉยา นอนนตรปุจฉยาฯเปฯ เหตุปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

๔๗. สียา กุสลั ฐมมึ ปุจฉจ กุสลั ฐมมึ อุปปชเชยย เหตุปุจฉยา อารมมณ-ปุจฉยา นอธิปติปุจฉยา... เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา นอนนตรปุจฉยา ฯเปฯ เหตุ-ปุจฉยา อารมมณปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา นอนนตรปุจฉยาฯเปฯ เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา อนนตรปุจฉยา นสมนนตร-ปุจฉยาฯเปฯ เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา อนนตรปุจฉยา โนอวิตต-ปุจฉยาฯเปฯ.

เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา อนนตรปุจฉยา สมนนตรปุจฉยา สหชาตปุจฉยา อณณมณณปุจฉยา นิสสยปุจฉยา อุปนิสสยปุจฉยา ปุเรชาตปุจฉยา ปุจฉาชาตปุจฉยา อาเสวนปุจฉยา กम्मปุจฉยา วิปากปุจฉยา อาหารปุจฉยา อินทริยปุจฉยา ฌานปุจฉยา มคคปุจฉยา สมปยุตตปุจฉยา วิปยุตตปุจฉยา อตถิ-ปุจฉยา นตถิปุจฉยา วิตตปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

๔๘. สียา กุสลั ฐมมึ ปุจฉจ กุสลั ฐมมึ อุปปชเชยย อารมมณปุจฉยา... อธิปติปุจฉยา... อนนตรปุจฉยา ฯเปฯ อวิตตปุจฉยา นเหตุปุจฉยา อวิตตปุจฉยา นอารมมณปุจฉยาฯเปฯ อวิตตปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

อวิตตปุจฉยา เหตุปุจฉยา นอารมมณปุจฉยาฯเปฯ อวิตตปุจฉยา เหตุปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

อวิตตปุจฉยา เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา นอธิปติปุจฉยา ฯเปฯ อวิตตปุจฉยา เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา โนอวิตตปุจฉยา.

อวิตตปุจฉยา เหตุปุจฉยา อารมมณปุจฉยา อธิปติปุจฉยา อนนตรปุจฉยา สมนนตรปุจฉยา สหชาตปุจฉยา ฯเปฯ โนอวิตตปุจฉยา.

- (ค) ติกฉจ ปฏิจจานวรี ทุคฺคตฺตมํ
 ทุคํ ติกฉจ ติคํ ทุคฉจ
 ติคํ ติกฉจ ทุคํ ทุคฉจ
 ฉ อนุโลมปจฺจนียมฺหิ นยา สฺคฺคมภีราติ”

๔. ปจฺจยปจฺจนียานุโลมํ

๔๙. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฐมโม อฺปฺปชฺเชยฺย นเหตุปจฺจยา
 อารมฺมณปจฺจยา. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฐมโม อฺปฺปชฺเชยฺย นเหตุปจฺจยา
 อธิปฺติปจฺจยาฯเปฯ นเหตุปจฺจยา อวิคตปจฺจยา.

๕๐. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฐมโม อฺปฺปชฺเชยฺย นเหตุปจฺจยา
 นอารมฺมณปจฺจยา อธิปฺติปจฺจยาฯเปฯ อวิคตปจฺจยา.

นเหตุปจฺจยา นอารมฺมณปจฺจยา นอธิปฺติปจฺจยาฯเปฯ อวิคตปจฺจยา.

นเหตุปจฺจยา นอารมฺมณปจฺจยา นอธิปฺติปจฺจยา นอนนฺตรปจฺจยา นสมนฺนฺตร-
 ปจฺจยาฯเปฯ โนอฺตฺธิปจฺจยา โนนฺตฺธิปจฺจยา โนวิคตปจฺจยา อวิคตปจฺจยา.

๕๑. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฐมโม อฺปฺปชฺเชยฺย นอารมฺมณปจฺจยา
 เหตุปจฺจยา.

๕๒. สียา กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฐมโม อฺปฺปชฺเชยฺย นอารมฺมณปจฺจยา
 อธิปฺติปจฺจยา ฯเปฯ นอารมฺมณปจฺจยา อวิคตปจฺจยา ฯเปฯ โนวิคตปจฺจยา เหตุ-
 ปจฺจยา... โนวิคตปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา ฯเปฯ โนวิคตปจฺจยา วิคตปจฺจยา.

โนววิคตปจฺจยา นเหตุปจฺจยา อารมฺมณปจฺจยา ฯเปฯ โนวิคตปจฺจยา
 นเหตุปจฺจยา วิคตปจฺจยา.

โนววิคตปจฺจยา นเหตุปจฺจยา นอารมฺมณปจฺจยา นอธิปฺติปจฺจยา ฯเปฯ
 โนอฺตฺธิปจฺจยา โนนฺตฺธิปจฺจยา วิคตปจฺจยา.

- (ข) ติกฉจ ปฏิจจานวรี ทุคฺคตฺตมํ
 ทุคํ ติกฉจ ติคํ ทุคฉจ.
 ติคํ ติกฉจ ทุคํ ทุคฉจ
 ฉ ปจฺจนียานุโลมมฺหิ นยา สฺคฺคมภีราติ”

ปฺจฺจฉวโร

นิตฺเทศวาเร เตวีสติปจฺจยา.

- ๑. กุสลตตฺกํ
- ๑. ปฏิจฺจวาทโร
- ๑. ปจฺจยฺหานุโลมํ
- ๑. วิภิงฺควาทโร

อนุโลมํ เหตุปจฺจยโย

๕๓. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา กุสฺเล ชนฺธเ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ กุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมมา อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ. (๓)

อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสลโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา อกุสฺเล ชนฺธเ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ. อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อกุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมมา อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ. (๓)

อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา วิปាកาพฺยากตํ กิริยาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ปฏิสนฺธิกฺขณเ วิปាកาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา กฺกตฺตา จ รูปํ ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ กฺกตฺตา จ รูปํ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา กฺกตฺตา จ รูปํ ชนฺธเ ปฏิจฺจ วตฺถุ วตฺถุ ปฏิจฺจ ชนฺธา เอกํ มหาภูตํ ปฏิจฺจ ตโย มหาภูตฺตา ตโย มหาภูเต ปฏิจฺจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏิจฺจ เทว มหาภูตฺตา มหาภูเต ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ กฺกตฺตารูปํ อุปาทารูปํ (๑)

กุสลนฺจ อพฺยากตนฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา กุสฺเล ชนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ. (๑)

อกุสฺลนฺจ อพฺยากตนฺจ ฌมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยยา อกุสฺเล ชนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ. (๑)

อารมมณปัจจโย

๕๔. กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อารมมณปัจจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. (๑)

อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสลํ ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อารมมณปัจจยยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. (๑)

อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อารมมณปัจจยยา วิปាកา-
พฺยากตํ กิริยาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ
เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา ปฏิสนฺธิกฺขณฺเฏ วิปាកาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา
ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา วตถุํ ปฏิจฺจ ชนฺธา. (๑)

อธิปติปัจจโย

๕๕. กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ
ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. กุสลํ
ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา กุสเล ชนฺธํ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ
รूपํ. กุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ กุสลํ จ อพฺยากโต จ ฐมมา อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา กุสลํ
เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ
จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ. (๓)

อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสลํ ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ
ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา. อกุสลํ
ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา อกุสเล ชนฺธํ ปฏิจฺจ
จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปํ. อกุสลํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อกุสลํ จ อพฺยากโต จ ฐมมา อปุปฺพชฺชติ
อธิปติปัจจยยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ ตโย ชนฺธํ
ปฏิจฺจ เอกํ ชนฺธํ จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺต-
สมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ. (๓)

อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา วิปាកาพฺยากตํ
กิริยาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ ตโย ชนฺธํ ปฏิจฺจ เอกํ
ชนฺธํ จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ เทว ชนฺธํ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รุปํ เอกํ
มหาภูตํ ปฏิจฺจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปฏิจฺจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏิจฺจ
เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปํ อฺปาทา रूपํ. (๑)

กุสลนฺจ อพฺยากตนฺจ ฐมมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฐมมํ อปุปฺพชฺชติ อธิปติปัจจยยา
กุสเล ชนฺธํ จ มหาภูเต จ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปํ. (๑)

อกุสลญจ อพฺยากตญจ ฌมมํ ปฏฺิจจจ อพฺยากโต ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ อธิปฺติปจฺจยา
อกุสเล ชนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏฺิจจจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รฺูปี. (๑)

อนนฺตร-สมนฺตรปจฺจยา

๕๖. กุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ กุสลโ ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ อนนฺตรปจฺจยา... สมนฺตรปจฺจยา
กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา. (อนนฺตรมฺปิ สมนฺตรมฺปิ อารมฺมณปจฺจยสฺทิสฺ.)

สหชาตปจฺจโย

๕๗. กุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ กุสลโ ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ สหชาตปจฺจยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ
ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เอกโ ชนฺโธ เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา.
กุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ อพฺยากโต ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ สหชาตปจฺจยา กุสเล ชนฺธเ ปฏฺิจจจ
จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รฺูปี. กุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ กุสลโ จ อพฺยากโต จ ฌมมา อฺุปฺปชฺชติ สหชาต-
ปจฺจยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี ตโย ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เอกโ
ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี. (๓)

อกุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ อกุสลโ ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ สหชาตปจฺจยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ
ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เอกโ ชนฺโธ เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา. อกุสลํ
ฌมมํ ปฏฺิจจจ อพฺยากโต ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ สหชาตปจฺจยา อกุสเล ชนฺธเ ปฏฺิจจจ
จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รฺูปี. อกุสลํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ อกุสลโ จ อพฺยากโต จ ฌมมา อฺุปฺปชฺชติ
สหชาตปจฺจยา อกุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี ตโย ชนฺธเ
ปฏฺิจจจ เอกโ ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา จิตฺต-
สมฺภูจฺจานญจ รฺูปี. (๓)

อพฺยากตํ ฌมมํ ปฏฺิจจจ อพฺยากโต ฌมโม อฺุปฺปชฺชติ สหชาตปจฺจยา วิปากาพฺยากตํ
กิริยาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี ตโย ชนฺธเ ปฏฺิจจจ
เอกโ ชนฺโธ จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รฺูปี
ปฏฺิสนฺธิกฺขณเ วิปากาพฺยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏฺิจจจ ตโย ชนฺธา กฺฺฏตฺตา จ รฺูปี ตโย ชนฺธเ
ปฏฺิจจจ เอกโ ชนฺโธ กฺฺฏตฺตา จ รฺูปี เทว ชนฺธเ ปฏฺิจจจ เทว ชนฺธา กฺฺฏตฺตา จ รฺูปี ชนฺธเ
ปฏฺิจจจ วตฺถุ วตฺถุํ ปฏฺิจจจ ชนฺธา เอกํ มหาภูตํ ปฏฺิจจจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต
ปฏฺิจจจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏฺิจจจ เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏฺิจจจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ
รฺูปี กฺฺฏตฺตารฺูปี อฺุปาถารฺูปี พาหิรํ เอกํ มหาภูตํ ปฏฺิจจจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต
ปฏฺิจจจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏฺิจจจ เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏฺิจจจ อฺุปาถารฺูปี
อาหารสมฺภูจฺจานํ เอกํ มหาภูตํ ปฏฺิจจจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปฏฺิจจจ เอกํ มหาภูตํ
เทว มหาภูเต ปฏฺิจจจ เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏฺิจจจ อฺุปาถารฺูปี อฺุตฺตสมฺภูจฺจานํ เอกํ
มหาภูตํ ปฏฺิจจจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปฏฺิจจจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต

ปุจฉา เทว มหาภูตา มหาภูเต ปุจฉา อุปาทารूपิ อสณณสตนัน อัง มหาภูตํ ปุจฉา ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปุจฉา อัง มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปุจฉา เทว มหาภูตา มหาภูเต ปุจฉา กฏตตารूपิ อุปาทารूपิ. (๑)

กุสลณจ อพยากตณจ ฌมมํ ปุจฉา อพยากโต ฌมโม อุปปชชติ สหชาตปจจยา กุสเล ชนฺธะ จ มหาภูเต จ ปุจฉา จิตตสมุฏฺฐานํ รุปิ. (๑)

อกุสลณจ อพยากตณจ ฌมมํ ปุจฉา อพยากโต ฌมโม อุปปชชติ สหชาตปจจยา อกุสเล ชนฺธะ จ มหาภูเต จ ปุจฉา จิตตสมุฏฺฐานํ รุปิ. (๑)

อณณมณณปจจโย

๕๘. กุสลํ ฌมมํ ปุจฉา กุสโล ฌมโม อุปปชชติ อณณมณณปจจยา กุสลํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธะ ปุจฉา อัง ชนฺธํ เทว ชนฺธะ ปุจฉา เทว ชนฺธา. (๑)

อกุสลํ ฌมมํ ปุจฉา อกุสโล ฌมโม อุปปชชติ อณณมณณปจจยา อกุสลํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธะ ปุจฉา อัง ชนฺธํ เทว ชนฺธะ ปุจฉา เทว ชนฺธา. (๑)

อพยากตํ ฌมมํ ปุจฉา อพยากโต ฌมโม อุปปชชติ อณณมณณปจจยา วิปากา-พยากตํ กิริยาพยากตํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา ตโย ชนฺธา ตโย ชนฺธะ ปุจฉา อัง ชนฺธํ เทว ชนฺธะ ปุจฉา เทว ชนฺธา ปุจฉา วิปากาพยากตํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา ตโย ชนฺธา วตถุ จ ตโย ชนฺธะ ปุจฉา อัง ชนฺธํ วตถุ จ เทว ชนฺธะ ปุจฉา เทว ชนฺธา วตถุ จ ชนฺธะ ปุจฉา วตถุ วตถุ ปุจฉา ชนฺธา อัง มหาภูตํ ปุจฉา ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปุจฉา อัง มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปุจฉา เทว มหาภูตา พาหิรํ... อาหารสมุฏฺฐานํ... อตุสมุฏฺฐานํ... อสณณสตนัน อัง มหาภูตํ ปุจฉา ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปุจฉา อัง มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปุจฉา เทว มหาภูตา. (๑)

นิสฺสยปจจโย

๕๙. กุสลํ ฌมมํ ปุจฉา กุสโล ฌมโม อุปปชชติ นิสฺสยปจจยา กุสลํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา.... (นิสฺสยปจจยํ สหชาตปจจยสทิสํ.)

อุปนิสฺสยปจจโย

๖๐. กุสลํ ฌมมํ ปุจฉา กุสโล ฌมโม อุปปชชติ อุปนิสฺสยปจจยา กุสลํ อัง ชนฺธํ ปุจฉา.... (อุปนิสฺสยปจจยํ อารมมณปจจยสทิสํ.)

ปุเรชาตปจจโย

๖๑. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลํ ฌมมํ ออุปชชติ ปุเรชาตปจจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. วตถุํ ปุเรชาตปจจยา. (๑)

อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลํ ฌมมํ ออุปชชติ ปุเรชาตปจจยา อกุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. วตถุํ ปุเรชาตปจจยา. (๑)

อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมมํ ออุปชชติ ปุเรชาตปจจยา วิปากาพยากตํ กิริยาพยากตํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. วตถุํ ปุเรชาตปจจยา. (๑)

อาเสวนปจจโย

๖๒. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลํ ฌมมํ ออุปชชติ อาเสวนปจจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. (๑)

อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ อกุสลํ ฌมมํ ออุปชชติ อาเสวนปจจยา อกุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. (๑)

อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมมํ ออุปชชติ อาเสวนปจจยา กิริยาพยากตํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺเธ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ เทว ขนฺเธ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. (๑)

กम्मปจจโย

๖๓. กุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ กุสลํ ฌมมํ ออุปชชติ กम्मปจจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ... ตีณิ.

อกุสลํ ฌมมํ ปฏิจจ... ตีณิ.

อพยากตํ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมมํ ออุปชชติ กम्मปจจยา วิปากาพยากตํ กิริยาพยากตํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ๆเปฯ ปฏิสนฺธิกขณฺเฯ ๆเปฯ เอกํ มหาภูตํ ปฏิจจ ตโย มหาภูตา ๆเปฯ มหาภูเต ปฏิจจ จิตตสมฺภูจฺจํ รูปํ กมฺมตฺตารูปํ อฺปาหารูปํ อสณฺณสฺตตฺตํ เอกํ มหาภูตํ ปฏิจจ ตโย มหาภูตา ๆเปฯ มหาภูเต ปฏิจจ กมฺมตฺตารูปํ อฺปาหารูปํ. (๑)

กุสลณฺจ อพยากตณฺจ ฌมมํ ปฏิจจ อพยากโต ฌมมํ ออุปชชติ กम्मปจจยา กุสเล ขนฺเธ จ มหาภูเต จ ปฏิจจ จิตตสมฺภูจฺจํ รูปํ. (๑)

อกุสลณจ อพยากตณจ ธมมํ ปฏิจจจ อพยากโต ธมโม อุปปชชติ กมมปจจยา
อกุสเล ชนธะ จ มหาภูเต จ ปฏิจจจ จิตตสมมุจจัน รุปิ. (๑)

วิปากปจจโย

๖๔. อพยากตํ ธมมํ ปฏิจจจ อพยากโต ธมโม อุปปชชติ วิปากปจจยา วิปากา-
พยากตํ เอกํ ชนธํ ปฏิจจจ ตโย ชนธา จิตตสมมุจจันณจ รุปิ ตโย ชนธะ ปฏิจจจ เอโก
ชนธโร จิตตสมมุจจันณจ รุปิ เทว ชนธะ ปฏิจจจ เทว ชนธา จิตตสมมุจจันณจ รุปิ
ปฏิสนธิกขณะ วิปากาพยากตํ เอกํ ชนธํ ปฏิจจจ ตโย ชนธา กภูตตา จ รุปิ ตโย ชนธะ
ปฏิจจจ เอโก ชนธโร กภูตตา จ รุปิ เทว ชนธะ ปฏิจจจ เทว ชนธา กภูตตา จ รุปิ ชนธะ
ปฏิจจจ วตถุ วตถุํ ปฏิจจจ ชนธา เอกํ มหาภูตํ ปฏิจจจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต
ปฏิจจจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏิจจจ เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏิจจจ จิตตสมมุจจัน
รูปิ กภูตตารูปิ อุปาทารูปิ. (๑)

อาหารปจจโย

๖๕. กุสลํ ธมมํ ปฏิจจจ กุสโล ธมโม อุปปชชติ อาหารปจจยา กุสลํ เอกํ ชนธํ
ปฏิจจจ... ตีณิ.

อกุสลํ ธมมํ ปฏิจจจ อกุสโล ธมโม อุปปชชติ อาหารปจจยา อกุสลํ เอกํ ชนธํ
ปฏิจจจ... ตีณิ.

อพยากตํ ธมมํ ปฏิจจจ อพยากโต ธมโม อุปปชชติ อาหารปจจยา วิปากาพยากตํ
กิริยาพยากตํ เอกํ ชนธํ ปฏิจจจ ๆเปฯ ปฏิสนธิกขณะฯเปฯ เอกํ มหาภูตํ ปฏิจจจ ตโย
มหาภูตา ๆเปฯ มหาภูเต ปฏิจจจ จิตตสมมุจจัน รุปิ กภูตตารูปิ อุปาทารูปิ อาหาร-
สมมุจจัน เอกํ มหาภูตํ ปฏิจจจ ๆเปฯ มหาภูเต ปฏิจจจ อุปาทารูปิ.

กุสลณจ อพยากตณจ ธมมํ ปฏิจจจ ๆเปฯ.

อกุสลณจ อพยากตณจ ธมมํ ปฏิจจจ อพยากโต ธมโม อุปปชชติ อาหารปจจยา
อกุสเล ชนธะ จ มหาภูเต จ ปฏิจจจ จิตตสมมุจจัน รุปิ.

อินทริยปจจโย

๖๖. กุสลํ ธมมํ ปฏิจจจ กุสโล ธมโม อุปปชชติ อินทริยปจจยา กุสลํ เอกํ ชนธํ
ปฏิจจจ... ตีณิ.

อกุสลํ ธมมํ ปฏิจจจ... ตีณิ.

อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ ๗เป๗ อสณฺณสตฺตทานํ เอกํ มหาภูตํ ปฏฺิจฺจ ๗เป๗.
(อินฺทริยปจฺจยํ กมฺมปจฺจยสฺทิสฺ.)

ฅาน-มคคปจฺจยา

๖๗. กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ ฅานปจฺจยา... มคคปจฺจยา.
(ฅานปจฺจยมฺปี มคคปจฺจยมฺปี เหตุปจฺจยสฺทิสฺ.)

สมปยฺตุตฺตปจฺจโย

๖๘. กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ สมปยฺตุตฺตปจฺจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ
ปฏฺิจฺจ.... (สมปยฺตุตฺตปจฺจยํ อารมฺมณปจฺจยสฺทิสฺ.)

วิปยฺตุตฺตปจฺจโย

๖๙. กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ
ปฏฺิจฺจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เอกํ ขนฺธ ๗เทว ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เทว ขนฺธา ๗ตถุํ
วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา กุสเล
ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปี. ขนฺธ ๗วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. กุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ กุสโล จ
อพฺยากโต จ ฐมมา อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา กุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏฺิจฺจ ตโย ขนฺธา
จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี ตโย ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เอกํ ขนฺธ ๗จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี เทว ขนฺธ
ปฏฺิจฺจ เทว ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี. ขนฺธา ๗ตถุํ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. จิตฺตสมฺภูจฺจานํ
รุปี ขนฺธ ๗วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. (๓)

อกุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อกุสโล ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา อกุสลํ เอกํ ขนฺธํ
ปฏฺิจฺจ ตโย ขนฺธา ตโย ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เอกํ ขนฺธ ๗เทว ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เทว ขนฺธา. ๗ตถุํ
วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. อกุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา
อกุสเล ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปี. ขนฺธ ๗วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. อกุสลํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ
อกุสโล จ อพฺยากโต จ ฐมมา อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา อกุสลํ เอกํ ขนฺธํ ปฏฺิจฺจ ตโย
ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี ตโย ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เอกํ ขนฺธ ๗จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี
เทว ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เทว ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี. ขนฺธา ๗ตถุํ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา.
จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปี ขนฺธ ๗วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. (๓)

อพฺยากตํ ฐมมํ ปฏฺิจฺจ อพฺยากโต ฐมโม อฺุปฺปชฺชติ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา วิปกา-
พฺยากตํ กิริยาพฺยากตํ เอกํ ขนฺธํ ปฏฺิจฺจ ตโย ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี ตโย ขนฺธ
ปฏฺิจฺจ เอกํ ขนฺธ ๗จิตฺตสมฺภูจฺจานญจ รุปี เทว ขนฺธ ๗ปฏฺิจฺจ เทว ขนฺธา จิตฺต-
สมฺภูจฺจานญจ รุปี. ขนฺธา ๗ตถุํ วิปยฺตุตฺตปจฺจยา. จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รุปี ขนฺธ ๗วิปยฺตุต-

ปัจจยยา. ปฏิสนธิกุชเณ วิปากาพยากตํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา กฏฺตตา จ รุปํ ตโย ชนฺธเ ปฏิจฺจ เอโก ชนฺโธ กฏฺตตา จ รุปํ เทว ชนฺธเ ปฏิจฺจ เทว ชนฺธา กฏฺตตา จ รุปํ. ชนฺธา วตถุํ วิปฺยตฺตปฺจยยา. กฏฺตตารูปํ ชนฺธเ วิปฺยตฺตปฺจยยา. ชนฺธเ ปฏิจฺจ วตถุ วตถุํ ปฏิจฺจ ชนฺธา. ชนฺธา วตถุํ วิปฺยตฺตปฺจยยา. วตถุ ชนฺธเ วิปฺยตฺตปฺจยยา. เอกํ มหาภูตํ ปฏิจฺจ ตโย มหาภูตา ตโย มหาภูเต ปฏิจฺจ เอกํ มหาภูตํ เทว มหาภูเต ปฏิจฺจ เทว มหาภูตา มหาภูเต ปฏิจฺจ จิตฺตสมุฏฺฐานํ รูปํ กฏฺตตารูปํ อฺปาหารูปํ. ชนฺธเ วิปฺยตฺตปฺจยยา. (๑)

กุสลณฺจ อพฺยากตณฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ วิปฺยตฺตปฺจยยา กุสเล ชนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏิจฺจ จิตฺตสมุฏฺฐานํ รูปํ. ชนฺธเ วิปฺยตฺตปฺจยยา. (๑)

อกุสลณฺจ อพฺยากตณฺจ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ อพฺยากโต ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ วิปฺยตฺตปฺจยยา อกุสเล ชนฺธเ จ มหาภูเต จ ปฏิจฺจ จิตฺตสมุฏฺฐานํ รูปํ. ชนฺธเ วิปฺยตฺตปฺจยยา. (๑)

อตฺถิปจฺจโย

๗๐. กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ อตฺถิปจฺจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา.

(สงฺขิตํ. อตฺถิปจฺจยํ สหชาตปฺจยยสทิสฺ.)

นตฺถิปจฺจยยา

๗๑. กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ นตฺถิปจฺจยยา... วิคตปฺจฺจยยา. (นตฺถิปจฺจยมฺปิ วิคตปฺจฺจยมฺปิ อารมฺมณปฺจฺจยยสทิสฺ.)

อวิคตปฺจฺจโย

๗๒. กุสลํ ฌมฺมํ ปฏิจฺจ กุสโล ฌมฺโม อฺปฺปชฺชติ อวิคตปฺจฺจยยา กุสลํ เอกํ ชนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ชนฺธา. (อวิคตปฺจฺจยํ สหชาตปฺจฺจยยสทิสฺ).

(อิเม เตวีสตีปฺจฺจยยา สชฌายนฺเตน วิตถาเรตพฺพา.)

